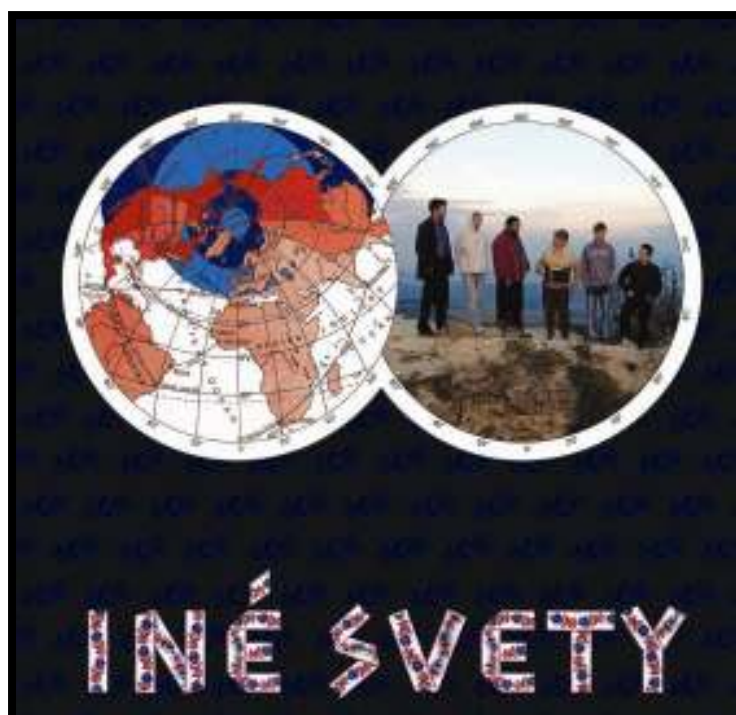




**Film Distribution Artcam**  
uvádí  
slovensko-český dokument  
**Marka Škopa**



**6 hrdinů na konci světa. Na konci globálního světa.**

**„MADE IN ŠARIŠ“**

**v kinech od 7. září 2006**

Slovensko-český dokument – vítěz divácké ceny Deníku Právo na 41. MFF Karlovy Vary.



**Dokument na konci světa o konci světa.** Film, který zkoumá, co se děje s originalitou v době globalizace v jednom z koutů Evropské unie – v regionu Šariš. Filmová mozaika o tom, jak se žije „šaleni východňarom“ - Rusínům, Romům, Židům a Šarišanům pod Východními Karpatami v takzvané globální vesnici 21. století.

**Říká se, že všichni máme své světy a tyto světy jsou jedinečné. Je to skutečně pravda?**

**INÉ SVETY, Slovensko, Česká republika 2006, dokument, 78 minut, color, 35mm, zvuk: mono, formát: 1:1.85, přístupný, jazyk: slovensky, šarišsky, rusínsky, romsky + české titulky, [www.artileria.sk](http://www.artileria.sk), [www.artcam.cz](http://www.artcam.cz), foto ke stažení na [www.artcam.cz/press](http://www.artcam.cz/press)**

**premiéra: 7. září 2006**

**ocenění:**

\*41. MFF Karlovy Vary 2006: Divácká cena deníku Právo, Zvláštní uznání dokumentární poroty

\*Euro Media Award Vídeň 2006

\*Cena Klubu filmové kultury na 36. LFF Lagów 2006

**scénář a režie:** Marko Škop  
**kamera:** Ján Meliš  
**střih:** František Krähenbiel  
**zvuk:** Igor Vrabec  
**dramaturgie:** Jan Gogola ml.  
**producenti:** Marko Škop, Ján Meliš  
**ve filmu vystupují:** Ján Lazorík, Fedor Vico, Katarína Hrehorčáková, Ignác Červeňák, Stano Čorej, Tóno Triščík

© ARTILERIA & STUDIO MIRAGE 2006



**O filmu**

„Iné svety“ je slovensko-český celovečerní dokumentární film, který vypráví o originalitě v době globalizace v jednom z koutů Evropské unie, v regionu Šariš. Film má podtitul „made in Šariš“ a přináší příběhy „6 hrdinů na konci světa, na konci globalizovaného světa.“

Režisér Marko Škop mluví o Šariši, který leží pod Východními Karpatami, jako o jednom z malých Babylonů naší planety. **„Velké Babylonys jsou New York či Paříž, ale pestrý mix národů a náboženstev na tomto území se tvořil historicky relativně pomalu, tradičně, ale hlavně v pozadí. Tento kraj má osobitý šarm i proto, že leží na hranici mezi západní a východní Evropou, je osobitou hranicí mezi západním racionálním individualismem a východní expresivní emocionalitou. To může být jeden z důvodů, proč jsou obyvatelé tohoto regionu jiní a proč se jim říká „šaleni východňari“.**



**Film Iné svety vypovídá o prostoru, který mění svou podobu.** Režisér k tématu dodává: „Vytrácí se originalita tradičních společenstev, na druhou stranu, my jsme se snažili zobrazit nádheru individuální originality, která je vlastní zajímavému autentickému člověku.“ Ve filmu se rozvíjejí příběhy šesti výrazně odlišných lidí. „Jelikož chceme vyprávět o „jiných světech“ musíme představit i rozmanitou škálu těchto světů“, říká Škop. **„Jinak vnímají současnost a sebe v ní, tedy svou identitu, Šarišané, Rusíni, Romové či Židé.“**



Film začíná obrazem 84-letého Jána Lazoríka z Krivan, který nejsilněji vyjadřuje boj o identitu tradičních společenstev v globálním světě. Lazorík vystoupá na zříceninu Šarišského hradu, kde říká: „Jsem tady, abych z této výšiny jako biblický prorok Izaiáš vykřičel záhubu

a omyl dnešního lidstva. Například v naší vesnici vydávají školáci časopis s básněmi: Nás je pět, máme vlnadnou pleť, pijeme Pepsi, chceme být sexy. Jde o vzdalování se principu a smyslu, k čemu byl stvořen svět a člověk v něm.“

Režisér Škop o této scéně říká: **„Emoce v úvodní sekvenci naznačuje, že jsme se snažili udělat film i trochu moudrý, i trochu vtipný. Iné svety je film i absurdní, do té míry, jak je absurdní sám život. V konečném důsledku uvidí divák laskavý pohled na východní Slovensko, i když je to chvílemi pohled skutečně velmi, velmi smutný.“**

Kameramanem filmu byl Jano Meliš: „Film byl pro mne poznáním světa, který pomyslně začínal na poslední pumpě v městě Poprad a táhl se dál na východ. A byl to a pořád to je jiný svět, jak jsem na vlastní oči mohl poznat. Situace, které jsme při natáčení zažili, se dají zažít jen na východě a snažili jsme se je alespoň částečně dostat i do filmu. Například pro mne byla velkým zážitkem cesta na fotbalový zápas s Fedorem Vicem v jeho třicetileté Škodě Octavia, kdy se mi v jedné zatáčce při natáčení otevřely dveře a já jsem s kamerou visel ven z auta. Na to se nezapomíná.“

K výrobě filmu kameraman Meliš dodává: „Film jsme původně chtěli natáčet na super 16mm a přepokopovat jej na 35mm filmový materiál. Ale vzhledem k náročnosti a nedostatečným finančním možnostem, jsme se rozhodli film natočit na miniDV kameru, s využitím „25p progressive mode“. Po barevných korekcích v AVI Štúdiu, jsme ve Studiu MIRAGE provedli filmrecording na 35mm intermediát a následně kopie na Barrandově. Tento postup nám umožnil využít množství materiálu při natáčení a zároveň i vyrobit 35mm kopii pro kina.“

Tři a půl roku trvala práce na filmu od prvního námětu po výslednou verzi v kinech. Rok a půl, do konce roku 2003, probíhaly rešerše a příprava scenáristického konceptu filmu. **Projekt získal Cenu Tibora Vichty za nejlepší scénář k dokumentárnímu filmu na Slovensku.** Následující rok a půl průběžně probíhalo natáčení, přičemž příběhy některých postav se i ve filmu vyvíjely dle jejich skutečných životních změn. Ještě během natáčení se rozběhly postprodukční práce, které byly dokončeny koncem roku 2005.

### O postavách filmu

O hlavní postavě filmu **Jánovi Lazoríkovi** z obce Krivany režisér Marko Škop říká, že věku 84 let v sobě nosí atomové baterky. Má filozofii o smyslu stvoření v rozmanitosti. Tak jako v přírodě existuje biodiverzita, všude jiný keřík, ptáček, brouček, tak i skupiny lidí se od sebe lišily a mohly na sobě obdivovat vždy něco jiného, jiný jazyk, oblečení, zvyk. Za dnešní stejný konzumní způsob života Lazorík viní velkoměstské umělce, církve a televizní hlouposti. Ján Lazorík je poslední na světě, kdo tancuje zvláštní místní lidový tanec „ovčí zdych“, ve kterém napodobuje umírání ovce.

Všechna jeho neskutečná energie směřuje k uchování toho, co se ještě dá.



Rusín **Fedor Vico** těžko prožívá skutečnost, že se poměrně početná rusínská národnost ve většinové společnosti pomalu vytrácí. Vico deklaruje marnost zápasu rusínského obrození a sleduje asimilaci rusínského „holubičího národa“, který se o sebeuvědomění vůbec nestará. Navzdory tomu to Vicovi nedá a angažuje se. Například i tím, že trénuje rusínský žakovský fotbalový klub Karpatia, ve kterém však paradoxně většinu hráčů tvoří romští kluci.

Před válkou byl každý pátý obyvatel Prešova Žid. Ze čtyř tisíc jich dnes zůstalo 60. **Katarína Hrehorčáková** má košer domácnost, proto musí čas od času cestovat 40 km do Košic, kde je v provozu nejbližší košer prodejna. Jak sama říká: „Zajímavé na tom je, že v Prešově jsou drůběží závody, kam jezdí z Košic košer podřezávat kuřata, vozí je pak do Košic, kam potom musím cestovat já z Prešova, abych takové maso mohla koupit. To maso je asi dvakrát tak drahé jako v akcích v obchodech. Lidé, kteří nakupují v hypermarketech to asi těžko pochopí, ale já jiné maso použít nemohu.“ Gynekoložka Katarína Hrehorčáková odrodila ve svém životě stovky dětí, z toho jen dvě byly židovské. V době globální vesnice i její děti vycestovaly za studiem do zahraničí a už se do Prešova nevrátí. Všechno nasvědčuje tomu, že s odchodem její generace židovství ve městě zanikne.



Rom **Ignác Červeňák** z vesnice Svinia si odseděl 14 let ve vězení za lehké a těžké ublížení na zdraví. Dnes on sám dělá pomocného policajta v jedné z nejbídnejších romských osad na Slovensku. Ve svých 40-ti letech začal dělat moderní rapovou hudbu, se kterou by chtěl prorazit. Červeňák ve filmu vzpomíná: „Když mě slyšeli druzí, jak rapuji, tak řekli: To je nebezpečná písnička, Číňané ze satelitu tak rapují, jako ty teď.“ Jeho píseň Apacuka fundaluka s videoklipem dokonce zazněla v pořadu

Dekahity na TV Markíza. Ignác Červeňák se však stal slavnějším, když udal lichváře z osady a reportáž o něm se dostala do televizních zpráv. Reportáž však odezněla, policejní vyšetřování bylo zastaveno kvůli nedostatku důkazů a proti Červeňákovi se postavila celá osada, včetně vlastního otce a bratra. Sen o lepším životě jako z televize se rozplynul v realitě romského skupinového života.



Dvojice, která uzavírá okruh postav filmu, tvoří zástupce současné generace mladých lidí:



Folklorista **Tono Triščík** má mladou ženu a dítě. Bydlí u rodičů, ale jeho životním cílem je mít vlastní byt na sídlišti. Špatně placená práce jej nutí přemýšlet nad tím, že odjede vydělávat peníze do zahraničí. „Folklor by mi tam určitě chyběl,“ přiznává Triščík: „člověk musí vpadnout do reality, aby zjistil, jak to je.“

**Stano Čorej** je synem podnikatele a hodně lidí se na něj dívá skrze prizmu peněz. Stano je současný mladý moderní městský člověk. Skládá hudbu a hraje na kytaru v poprockové kapele Nuda. „Nejdřív bylo jméno Nuda jen tak, ale postupně to nabralo význam toho života tady, člověk se stále nudí“, říká Čorej.



Jednotlivé příběhy postav filmu *Iné svety* se vzájemně prolínají ve strukturované mozaice.



**Marko Škop** (1974, Prešov) absolvoval žurnalistiku na Filozofické fakultě Univerzity Komenského (1996) a dokumentární tvorbu na VŠMU (2001). Je předsedou společnosti ARTILERIA, která se specializuje na výrobu autorských dokumentárních filmů. Je členem výboru autorské ochranné společnosti LITA pro oblast televizní rezie. Působí jako odborný asistent na katedře žurnalistiky Univerzity Komenského v Bratislavě.

Filmy jako režisér

1999: **Ochrana úradu**

**Duše**

2000: **Deň človeka pod hviezdami**

**Labyrint**

2001: **Rómsky dom**

2002: **Čačipen = Pravda**

2003: **Pohľady na folklór**

Filmy jako režisér a producent

2005: **Slávnosť osamelej palmy** (Cena Mura d'Oro na 5. Mezinárodním festivale filmů o umění, Bergamo 2006)

2006: **Iné svety** (41. MFF Karlovy Vary 2006: Divácká cena deníku Právo, Zvláštní uznání dokumentární poroty, Euro Media Award Vídeň 2006, Cena Klubu filmové kultury na 36. LFF Lagów 2006)



Film Distribution Artcam / Rašínovo nábřeží 6 / 128 00 Praha 2 / tel: 221 411 666 / fax: 221 411 699  
www.artcam.cz, artcam@artcam.cz

PROGRAMACE: Alena Vokounová/ Jagelonská 7/ Plzeň/ tel: 377 220 641/alena.vokounova@artcam.cz